

1863.
30. maím.

skurðar um, hvort E. Möller, verzlunarmaður þar í kaupstaðnum, hafi eptir reglugjörð 29. ágústm. 1862 3. grein rétt til að skorast undan að taka móti kosning, er hann varð fyrir, til bæjarfulltrúa á Akureyri. Með því hinn setti amtmaður í norður- og austurumdæminu var sjálfur í kjörstjórninni, og fyrir þá sök eigi gat leyst úr spurning þessari, hefir hann í bréfi 18. f. m., er hér með fylgir, skotið málefni þessu til úrskurðar dómsmálastjórnarinnar.

En þaræð það er hlutaðeigandi amtmaður, sem eptir ákvörðuninni í 10. grein reglugjörðarinnar á að skera úr um málefni þetta, þá sendir stjórnarráðið yður, herra amtmaður, skjöl málsins, til þess þér leggið úrskurð á það.

8. júním.

40. Konungleg Auglýsing til Alþingis, um árangur af þegnlegum tillögum þess og öðrum uppástungum á fundinum 1861.

Vér Friðrik hinn Sjöundi o. s. frv., sendum Voru trúa alþingi á Voru landi Íslandi kveðju Guðs og Vora!

Af því, sem gjörzt hefir á alþingi árið 1861, höfum Vér sæð með allrahæstri ánægju, hvernig alþingismenn Vorir hafa leitast við að efla Vort gagn og hag landsins.

Vér höfum vandlega látið fhuga tillögur Vors trúa alþingis um mál þau, er stjórnin bar undir álit þess árið 1861, og aðrar uppástungur þingsins, og munum Vér nú skýra hér í einu lagi frá, hvað í þeim efnum hefir verið af ráðið.

I.

Um þegnleg álitismál, sem komin eru frá alþingi.

Þessar réttarþætur hafa gjörðar verið um þau mál, sem Vér höfum fengið um þegnlegar tillögur Vors trúa alþingis:

1. Reglugjörð 29. ágústm. 1862 um að gjöra verzlunarstaðinn Akureyri að kaupstað og um stjórn bæjarmálefna þar.

2. Opíð bréf s. d., er lögleiðir á Íslandi lög 21. janúar-mánaðar 1857 um hegning fyrir illa meðferð á skepnum.

1863.

8. júnim.

3. Opið bréf 19. janúarm. 1863 um löggilding þriggja verzlunarstaða á Íslandi.

4. Tilskipun 26. maím. 1863 um lausamenn og húsmenn á Íslandi.

Þegar lagaboð þessi hafa verið samin, hafa verið vandlega íhugaðar athugasemdir þær, er alþingi hefir gjört um þau, og hefir sumum þeirra eptir því verið breytt í ýmsu og ýmislegt verið nákvæmar ákveðið.

Ennfremur höfum Vær allramildilegast fallizt á þegnlega uppástungu alþingis um, að spítalahlutirnir á Vestmannaeyjum í suðurumdæminu á Íslandi, bæði af fugli og fiski, skuli frá 1. degi janúarmánaðar 1865 renna inn í sjóð þann, er stofnaður var með konungsúrskurði 12. ágústmánaðar 1848 til umbóta á læknaSKIPUNinni á Íslandi, þó svo, að frá sama tíma verði fyrst um sinn úr tæðum sjóði greiddir 30 rdl. á ári til launa handa yfirsetukonu á eyjum þessum, og skal að öðru leyti um þetta efni skýrskotað til opins bréfs frá dómsmálastjórninni 24. dag marzm. þ. á.

Um lagafrumvarp það viðvíkjandi sendingum með póstum á Íslandi, er alþingi hefir látið í ljósi um þegnlegt álit sitt, skal þess getið, að réttast hefir þótt, að samdar væru, áður en lagaboð þetta kæmi út, þær ákvarðanir, sem þörf er á, bæði um pósthæðir millum Danmerkur og Íslands og svo um pósthöngur á Íslandi sjálfu. Það hefir því verið falið á hendur tveim embættismönnum, er annar heyrir undir dómsmálastjórnina en hinn undir pósthjórnina, að starfa að þessu í sameining, en þeir hafa eigi enn lokið starfa sínum.

Að vísu hafa tillögur alþingis um frumvarp til tilskipunar um vinnuhjú á Íslandi í mörgum merkilegum atriðum orðið til greina teknar, en aptur eru önnur mikilsverð atriði í lagafrumvarpi því, sem þingið hefir til búið, sem öðruvísi er ástatt um, og með því enn fremur hefir verið nauðsynlegt að gjöra verulegar breytingar á fyrirkomulaginu á ýmsum af þeim ákvörðunum, sem þingið hefir stungið upp á, hefir þótt réttast að semja nýtt frumvarp eptir þessu og leggja það svo fyrir alþingi. Virtist því fremur vera ástæða til að viðhafa þessa aðferð, sem

1863.
8. júnim.

nú mun verða lagt fyrir alþingi, samkvæmt ósk þess, frumvarp viðvirkjandi því að koma á sérstaklegum sáttatilraunum m. m. í hjúamálum, en það eigi gat álitizt hagfellt að láta ný hjúalög fá lagagildi, fyrri en alþingi væri búið að hafa fyrrgreint lagafrumvarp til meðferðar.

Með því Vær höfum ekki getað fallizt á breytingar þær, er alþingi hefir stungið upp á, að gjörðar væru við frumvarp það, er lagt var fyrir þingið, til opins bréf um breyting á tilskipun 18. febrúarm. 1847, og með því þær breytingar hafa síðar á orðið, að nauðsynlegt er, að það fyrirkomulag á málinu, sem fyrrum var stungið uppá, verði töluvert öðruvísi en til var ætlaðt, þá verður nýtt frumvarp um þetta efni lagt fyrir alþingi það, er nú fer í hönd.

II.

Um þegnlegar bænarskrár Vars trúa alþingis birtum Vær þinginu allramildilegast á þessa leið:

1. Vær höfum allramildilegast veitt áheyrslu þegnlegri bænarskrá alþingis um, að veitt yrði haustið 1861 úr hinum íslenska kollektusjóði 7,000 ríkisdala lán til að kaupa kornvöru fyrir handa bágstöddustu sveitunum í Borgarfjarðarsýslu og í Kjósar- og Gullbringusýslu.

2. Í bænarskrá, er komið hefir frá alþingi um fjárkláðann á Íslandi, var meðal annars beðið um, að amtmanninum í suður-umdæminu yrði veitt fullt vald til að framfylgja nokkrum bráðabirgðarráðstöfunum, er þingið hafði samþykkt, viðvirkjandi fjárkláðamálinu; að honum yrðu veitt umráð yfir nokkru fê til framkvæmdar þessum ráðstöfunum, og að embættismanni þessum yrði falið á hendur að þröngva svið sýkinnar sem framast mætti verða. Einnig hefir frá konungsfulltrúa komið ágreiningsálit minni hlutans í máli þessu á alþingi, og er í því farið fram á, að skipuð verði föst nefnd á Íslandi til að hafa eptirlit með algjörlegri útrýming fjárkláðans, samt öðrum fjársjúkdómum og fjárræktinni yfirhöfuð, og að veittir verði 5,000 rd. á ári hverju til þessa augnamiðs.

En eigi hefir virzt vera ástæða til að fallast á uppástungur

1863.
8. júním.

þessar, og það því síður, sem sjá má af embættisskýrslum þeim, er stjórnin stöðugt hefir meðtekið um fjárkláðann, að sýkin aðeins er á fáeinum stöðum og með vægu móti.

Þarsem alþingi enn fremur hefir beðið um, *að amtmanninum í suðurumdæminu í sameining með hinum amtmönnum yrði gjört að skyldu að halda öruggan vörð á því, að engar fjársamgöngur eigi sér stað millum grunaðra og heilbrigðra héraða, meðan kláðasýkinni er ekki með öllu útrýmt, þá hafa hlutaðeigandi embættismönnum verið sendar þær fyrirskipanir, sem þörf er á í þessu efni; að öðru leyti er það vitaskuld, að stjórnin framvegis mun láta sér annt um að sjá fyrir því, að haft verði vakanda auga á sýkinni, og að gjörðar verði hinar hagfelldustu ráðstafanir til þess henni verði útrýmt með öllu.

Útaf bæn alþingis um, að út kæmi fyrir Ísland lagaboð um fjárkláða og önnur næm fjárveikindi, þá mun verða lagt fyrir alþingi, það er nú fer í hönd, frumvarp um þetta efni.

Útaf umkvörtun þeirri, er kom frá minni hlutanum í máli þessu á alþingi, yfir því, að þingið hefði neitað að taka við ágreiningsáliti hans því, sem fyr er áminnt, og fá konungsfulltrúa það til að senda stjórninni, skal þess loks getið, að minni hlutinn má virðast hafa haft rétt til, að skýrt væri frá ágreiningsáliti hans í bænarskrá alþingis, samkvæmt 61. grein í tilsk. 8. marzm. 1843 um stiptun sérlegrar ráðgefandi samkomu fyrir Ísland.

3. Útaf þegnlegri bænarskrá alþingis um, að síðasta málsgrein í 43. grein nefndrar tilskipunar verði af tekin, höfum Vær allramildilegast leyft, að sleppa mætti árið 1861 og framvegis að senda stjórninni, svo sem boðið er í þessari lagagrein, danska þýðing af þingbók alþingis, en dómsmálastjórnin skyldi annast um, að þýðing þessi yrði hær til búin, og skyldi það, sem til þess gengur, endurgoldið ríkissjóðnum með öðrum alþingiskostnaði.

4. Útaf þegnlegri bænarskrá alþingis um ráðstafanir til at ráða bót á læknskorti þeim, sem er á Íslandi, höfum Vær allramildilegast leyft:

a. að fyrst um sinn megi á ári hverju verja 600 ríkisdöllum úr

1863.

8. júnim.

- hinum íslenzka læknaþjóði til kennslu í læknisfræði hjá landlækni í Reykjavík, fyrir þá menn, sem útskrifaðir eru úr hinum lærða skóla í Reykjavík;
- b. að dómsmálastjórninni skuli á hendur falið, eptir að hafa fengið um það efni álit heilbrigðisráðsins, að ákveða nákvæmar, hversu yfirgripsmikil kennsla sú skuli vera, sem hlutaðeigendur eiga að fá hjá landlækni;
- c. að haldið skuli opinbert próf yfir þeim, er notið hafa kennslu þessarar, og skuli dómsmálastjórninni á hendur falið að skipa fyrir um prófið, eptir að hún er búin að semja um það efni við kirkju- og kennslustjórnina, og
- d. að þeir, sem staðizt hafa próf þetta, skuli hafa lækningaleyfi á Íslandi og geta orðið þar héraðslæknar¹.

Þarsem alþingi einnig hefir farið fram á, að lagt verði fyrir næsta þing frumvarp til reglugjörðar um betri tilhögun á tekjum spítalanna á Íslandi, þá skal þess getið, að stjórnin hefir lengi verið að skrifast á um þetta við hlutaðeigandi embættismenn á Íslandi, án þess menn enn hafi komizt að þeirri niðurstöðu, sem ákjósanleg megí þykja. En nú hefir dómsmálastjórnin gjört nýja atrið til þess, að málefni þetta geti komizt í betra horf.

5. Það er ósk Vor, að láta að þegnlegri bæn alþingis um stofnun kennsluskóla handa lögfræðingaefnum á Íslandi, svo framarlega sem fengizt getur fê það, er til þess þarf. En málefni þetta, sem dómsmálastjórnin og kirkju- og kennslustjórnin nú eru að bera sig saman um, er ekki enn svo langt á veg komið, að það hafi orðið lagt fyrir Oss til síðasta úrskurðar.

6. Útaf þegnlegri bænarskrá alþingis um endurbætur á hinum lærða skóla í Reykjavík, hefir verið skipuð nefnd manna á Íslandi til að íhuga málefni þetta. Að vísu lauk nefndin starfa sínum á síðastliðnu hausti; en með því álit umsjónarmanna skólans er nýlega komið stjórninni til handa, hefir meðferð málsins eigi orðið lokið á þeim stutta tíma, sem síðan er liðinn. En því mun verða flýtt svo sem unnt er, að fá málefni þetta til lykta leitt.

¹) Sjá konungsúrskurð 29. ágústm. 1862 í bréfi dómsmálastj. 12. septemberm. s. á.; smbr. einnig bréf dómsmálastj. 28. maím. 1863.

1863.

8. júním.

7. Með tilliti til þess, að alþingi í þegnlegri bænarskrá hefir beðið um, að í byrjun aprílmánaðar ár hvert verði send til Íslands næg herskip, er skuli vera við landið þangað til í öndverðum septembermánuði, til þess að halda vörð á, að útlendar þjóðir fiski ekki innan hinna lögákveðnu takmarka, þá skal skýrskotað til heitis þess, sem þessu viðvíkjandi er gefið í konunglegri auglýsing til alþingis 1. júním. 1861, II., í niðurlagi 1. tölulíðs. Þarsem alþingi enn fremur hefir beðið um, að svo framarlega sem þörf þætti á að breyta hinum gildandi lögum um fiskiveiðar útlendra undir ströndum Íslands, verði lagt fyrir alþingi það, er nú fer í hönd, frumvarp til laga um þetta mál, og að sem allrafyrst verði gjörður samningur um það við útlendar stjórnir, einkum keisarastjórnina á Frakklandi, þá hafa þessi bænaratríði ekki orðið til greina tekin af þeim ástæðum, sem fulltrúi Vor mun skýra þinginu frá; þar á móti hafa hinir konunglegu sendiboðar í París og Lundúnum verið látnir á ný skora á keisarastjórnina á Frakklandi og konungsstjórnina á Bretlandi hinu mikla um það, að bannað verði frakkneskum og enskum þegnum, þeim er stunda fiskiveiðar við Ísland, að fiska nær ströndunum, en eina almenna sjávarmílu undan landi, og að fara inn á firði og flóa til að fiska, jafnvel þó þeir þá sæu eina mílu undan landi. Loks skal því við bætt, að eins og nú er ástatt verður ekki sæð ráð til að verða við þeirri ósk alþingis, sem borin er fram í bænarskrá þeirri, sem hér er um rætt, að þeim, er vilja koma á þiljuskipaveiðum á Íslandi, verði veitt lán til þessa úr ríkissjóðnum.

8. Viðvíkjandi þegnlegri bænarskrá alþingis um löggilding verzlunarstaða við Papafjarðarós í Austurskaptafellssýslu og Straumfjörð í Mýrasýslu, skal skýrskotað til opins bréfs 19. janúarm. þ. á., sem getið er hér að ofan í I. flokki, 3. tölul. Þarsem enn fremur var farið fram á í hinni sömu bænarskrá, að fastakaupmönnum verði leyft að verzlá af skipi á Lambhússundi í Borgarfjarðarsýslu, þá höfum Vær ekki fundið næga ástæðu til að taka þetta bænaratríði til greina, og mun fulltrúi Vor skýra alþingi frá, hvað til þess ber.

9. Viðvíkjandi því, að alþingi í þegnlegri bænarskrá hefir

1863.
8. júnim.

beðið um, að svo fljótt, sem auðið er, verði kvatt til þjóðfundar á Íslandi og lagt fyrir hann frumvarp til laga um stöðu landsins í ríkinu, þá skal þess getið, að málefnið um stjórnarhagi Íslands er svo nátengt málefninu um fjárhag landsins, að ekki getur orðið gjört út um hið fyrra málefnið án sambands við hið síðara; en fjárhagsmálið er nú í undirbúningi, er það hefir verið rætt í nefnd, er Vær skipuðum með allrahæstu erindisbræfi Voru 20. septembermánaðar 1861, til að íhuga málefni þetta og láta í ljósi álit sitt og uppástungur um, hvernig því yrði skipað. Nefndarmenn, er komust að ólíkri niðurstöðu um ýms merkileg atriði málsins, hafa þegar í fyrra lokið starfa sínum, og eru nú dómsmálastjórnin og fjárstjórnin að bera sig saman um málið, en meðferð þess er enn ekki svo langt á leið komin, að það verði lagt fyrir alþingi á fundi þingsins, þeim er nú fer í hönd.

10. Af þeim ástæðum, er fulltrúi Vor mun verða látinn birta alþingi, hefir Oss ekki þótt ástæða til að fallast á þegnlega bæn þingsins um, að breytt verði lögunum frá 15. aprílm. 1854 þannig, að Seyðisfjörður verði aðalverzlunarstaður í norður- og austurumdæminu í staðinn fyrir Eskifjörð.

11 og 12. Um tvær þegnlegar bænarskrár, er komu frá alþingi, um launabót embættismanna á Íslandi, þeirra er laun sín fá úr ríkissjóðnum yfirhöfuð, og um launabót handa amtmanninum í norður- og austurumdæminu sérílagi, skal skýrskotað til laga, er út komu 19. janúarm. þ. á. um launaviðbót handa ýmsum embættismönnum á Íslandi.

13. Þegnlegri bænarskrá alþingis um, að numið verði úr lögum opið bréf 1. aprílm. 1861, um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi og til bráðabirgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, hefir eigi orðið áheyrsla veitt, og mun fulltrúi Vor skýra alþingi gjör frá þeim ástæðum, er hafa ráðið úrslitum málsins.

14. Eptir beiðni alþingis í þegnlegri bænarskrá þingsins hefir áðurgreind nefnd, er skipuð var til að segja álit sitt um fjárhagssambandið milli Íslands og konungsríkisins, haft til meðferðar málefnið um hinn svonefnda íslenska kollektusjóð, og

mun því máli verða beint áfram í sambandi við fjárhagsmálið. 1863.

15. Alþingi hefir í þegnlegri bænarskrá farið þess á leit, 8. júním.
að lagafrumvarp nokkurt, er þingið hafði samið, um rafsegulþráð
þann, er Tal. P. Shaffner hefir áformað að leggja, verði gjört
að lögum.

En þareð ætla má eptir skýrslum þeim, sem fyrir hendi
eru, að það sé næsta óvíst, hvort áform þetta verði framkvæmt,
hefir eigi þótt ástæða til að láta nú sem stendur koma út laga-
boð um þetta efni fyrir Ísland.

16. Eptir að fengið hefir verið álit hlutaðeigandi em-
bættismanna á Íslandi um bænarskrá alþingis viðvíkjandi breyt-
ing á þeim tíma, er haldin eru manntalsþing í Ísafjarðar- og
Barðastrandarsýslu, höfum Vær allramildilegast fallizt á, að fresta
megi, samkvæmt uppástungu alþingis, manntalsþingum í sýslum
þessum þangað til í júní- eður júlímánuði¹.

Til staðfestingar allramildilegustum úrskurðum Vorum,
þeim er nú hefir verið getið, höfum Vær sent Yður þessa aug-
lýsing Vora, og heitum Voru trúa alþingi hylli Vorri og kon-
unglegri mildi.

Gefið í höll Vorri Kristjánsborg, 8. dag júnímánaðar 1863.

Undir Vorri konunglegu hendu og innsigli.

41. Opið bréf um breyting á þeim tíma, þá er halda skal 9. júním.
manntalsþing í Barðastrandar og Ísafjarðar sýslum.

Dómsmálastjórnin hefir allraþegnsamlegast borið undir kon-
ung bænarskrá alþingis þess, er haldið var árið 1861, um
breyting á þeim tíma, þá er halda skal manntalsþing í Barð-
astrandar og Ísafjarðar sýslum í vesturumdæminu á Íslandi, og
hefir hans hátign þóknazt 8. d. þ. m. allramildilegast að ákveða,
að hèreptir megi fresta manntalsþingum í sýslum þessum þangað
til í júní- og júlímánuði.

Þetta birtist öllum, sem hlut eiga að máli, til eptirbreytni.

Í dómsmálastjórninni, 9. dag júnímánaðar 1863.

¹) Sjá næstfylgjanda opið br. 9. júnímán. 1863.